

ЮГОЗАПАДЕН УНИФЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ -

БЛАГОЕВГРАД

СТНОВИЩЕ

от проф. д-р Мюмюн Мюмюнов Тахиров

за дисертационния труд на Гергана Миткова Найденова

„Мултикултурното общество: теория и перспективи. Концепциите на

Чарлс Тейлър и Джон Ролс“

за придобиване на научната и образователната степен „доктор“ по професионално направление – 2.3 Философия, научна специалност – Социална философия

В наши дни появата на научно изследване в автентичен академичен стил само по себе си е постижение, още повече когато става дума за разработка на твърде актуалната и значима тема, свързана с мултикултурализма. Това е сериозно предизвикателство пред съвременната наука и особено пред философията, културологията, политологията, интеркултурната комуникация и пр. Темата за мултикултурализма е свързана с търсене на отговор на въпросите доколко културното многообразие се превръща в източник за взаимното опознаване между мнозинството и малцинствата в дадена държава, както и за духовното развитие на представителите на етническите общности в атмосфера на толерантност и уважение. Напоследък критиката на мултикултурализма се превърна в модна политическа тенденция в Европа. През последните няколко години редица европейски лидери признават, че политиката на мултикултурализма не е успяла да интегрира имигрантите. Ерата на мултикултурализма и културния релативизъм е приключила, заявиха в единен хор неговите противници след изявленията на Ангела Меркел, Никола Саркози и Дейвид Камерън през 2010 г. Но те не отбелязаха, че нито един от тримата лидери не постави под

съмнение необходимостта от мирно съжителство на различни култури в една държава. Всички те използваха думата „провал“, оценявайки мултикултурализма само като конкретна политическа стратегия. Мултикултурализмът е характеристика на модерното общество, представляващо многообразие от култури, като особен културологически принцип, който се заключава в това, че хора от различен етнос, религия, раса трябва да се научат да съжителстват, като се съхрани тяхната идентичност.

Още в началото отбелязвам, че трудът на Гергана Найденова е своевременно, полезно и добросъвестно осъществено изследване. Към актуалната и значима тема тя е подхождала оригинално – през призмата на философските възгледи на Чарлс Тейлър и Джон Ролс и тяхната интерпретация, както и чрез анализ на съществуващите проблеми, довели до кризата на мултикултурализма. Още в началото на своя дисертационен труд докторантката пише убедено, „че мултикултурните общества имат перспектива за съвместно съжителство. Дисертацията прокарва хипотезата, че моделите на интеграция, използвани до момента спрямо имигрантите във времето, освен, че не спомагат за самото интегриране, задълбочават още по-силно различието, капсулират и маргинализират голяма част от общностите вместо да ги приобщават“. И успешно мотивира основните цели на изследването: „да докаже, че независимо от засилените евроскептични нагласи, задълбочаващи още повече кризата на мултикултурализма, мултикултурните общества могат, въпреки очертаните проблеми да си проправят път за мирно съвместно съжителство. Втора основна цел на изследването е да представи оригиналността на двата анализирани теоретични модела за мултикултурно общество на Чарлз Тейлър и Джон Ролс, както и тяхната практическа реализация.“ Уверено твърдя, че тази цел е постигната. В цялостното изложение на своя обстоен, съдържателен и всеобхватен труд Гергана Найденова задълбочено интерпретира философските възгледи на Ч. Тейлър и Дж. Ролс и в крайна сметка създава

детайлна картина на анализирания процес и предлага решения и насоки за развитие, т.е. тя не само анализира проблемите, но при тяхното изложение представя и перспектива за решаването им. Проблемите, свързани с колективни идентичности, идеала за индивидуална автентичност, отчуждение, взаимното уважение към правата на всеки, културното оцеляване, признаване или поставяне в неизгодно положение на цели групи в обществото, са изключително актуални за всички държави. В този контекст, Гергана Найденова разработва и проблема за органическата връзка и релевантност на идентичността, свободата, наратива, транцендентността и интеграцията като съществен фактор на екзистенциална потребност на личността и общностите.

Структурата на дисертацията е представена ясно и убедително – изложението е подредено така, че почива на логическа последователност на актуалния и значим проблем за мултикултурното общество. Тя се състои от увод, четири глави, заключение, списък на използваните източници. Езикът е ясен и четивен; в композиционно и стилово отношение дисертацията има определени достоинства, които допринасят за цялостното разбиране на текста. Не намирам за необходимо да се спирам на обекта, задачите и предмета на научното изследване – те достатъчно добре са формулирани в дисертацията и Автореферата. Не смятам и за нужно да преразказвам глава по глава дисертационния труд, но ще подчертая, че изследователските методи са устойчиви, значими и способни за събиране и обработване на информацията, нужна за разработване на научен труд. Намирам за необходимо да отбележа, че докторантката демонстрира познаване и разбиране на основните факти, обстоятелства и теории, свързани с разработваната тема; добре ги систематизира и обобщава. Ще добавя, че е добре осведомена за съответната проблематика, запозната и безпристрастно анализира основните литературно-философски източници. Завършеността и обосноваността на първоначалната хипотеза на докторантката и

коректността при обобщаването на постигнатите резултати се наблюдава в цялото изследване.

Предлаганата дисертация представлява сериозно, богато на емпирично, теоретически компетентно и логически състоятелно изследване. Тя би могла да послужи като опорна точка за по-нататъшни разработки в изследваната област. В тази връзка препоръчвам този труд да бъде издаден като книга.

Накрая една препоръка – докторантката би могла да се опита да търси отговори на въпроса дали принципите на канадския и западноевропейския мултикултурализъм са приложими при българските условия и дали национално отговорна и научно обоснована е политиката на българските правителства за интеграция на етнически общности в българското гражданско общество? Разбира се, това би могла да бъде предмет на отделно изследване.

Като имам предвид посочените качества на този интересен и задълбочен дисертационния труд на тема „Мултикултурното общество: теория и перспективи. Концепциите на Чарлс Тейлър и Джон Ролс“, убедено предлагам на Гергана Миткова Найденова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление – 2.3 Философия, научна специалност – Социална философия.

май 2019 г.

София

Проф. д-р Мюмюн Тахиров